

A venezuelai

demokratikus **ellenzék**

a 2017. évi Szaharov-díj kitüntetettje

1988 óta az Európai Parlament minden évben kiosztja a gondolatszabadságért járó Szaharov-díjat, és olyan személyeknek és szervezeteknek ítéli oda, akik jelentős szerepet töltek be az emberi jogokért vívott küzdelemben.

A venezuelai demokratikus ellenzék

a Nemzeti Közgyűlés (Julio Borges), valamint a Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos és Andrea González által képviselt Foro Penal Venezolano (venezuelai büntető fórum) névsorában szereplő valamennyi politikai fogoly

Venezuelát az elmúlt években politikai válság uralta. A hatalmon lévő párt folyamatosan korlátozta a jogállamiságot és alkotmányosságot, majd a legfelső bíróság 2017 májusában megvonta a demokratikusan megválasztott Nemzetgyűléstől jogalkotói hatáskörét. Julio Borges, a Nemzetgyűlés elnöke az alábbi szavakkal foglalta össze a venezuelai helyzetet: „A venezuelai konfliktus nem csupán politikai konfrontáció, hanem az életről, egzisztenciáról és értékekről döntő küzdelem.”

Időközben a politikai foglyok száma meghaladta a hatszázat a Foro Penal Venezolano legutóbbi jelentése szerint. A Foro Penal Venezolano vezető emberi jogi szervezet Venezuelában, amely ingyenes jogsegélyt nyújt azoknak a rászorulóknak, akiket feltételezhetően önkényesen letartóztatnak, megkínóznak vagy akikkel szemben a tiltakozó megmozdulások során ok nélkül erőszakot alkalmaznak. A politikai foglyok között olyan vezető ellenzéki politikusokat találunk, mint Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon

Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos és Andrea González.

Bár Leopoldo López venezuelai ellenzéki vezetőnek több mint három évnyi börtön után idén júliusban engedélyezték, hogy házi őrizetben folytathassa büntetése letöltését, augusztusban visszazárálták a börtönbe. Egy másik vezető ellenzéki politikus, Caracas korábbi polgármestere, Antonio Ledesma 2015 óta házi őrizetben van, míg két másik város ex-polgármestere, Alfredo Ramos (Iribarren) és Daniel Ceballos (San Cristobal) is börtönbe került, csakúgy, mint Lorent Saleh diákaktivista. A politikai foglyok névsorát gyarapítja két spanyol állampolgár is, Andrea Gonzalez és Yon Goicoechea.

2017 eleje óta több mint 130 ellenzékit gyilkoltak meg, és több mint 500 személyt börtönöztek be önkényesen.

Andrej Szaharov

Andrej Szaharov (1921–1989) híres szovjet fizikus, emberi jogi aktivista és a reformokat támogató másként gondolkodó volt. Az atomfizika úttörő kutatója és a szovjet hidrogénbomba feltalálója volt, akit 32 évesen a Szovjet Tudományos Akadémia rendes tagjává választottak. Az 1950-es évek végére azonban egyre jobban elkezdtek aggasztani a nukleáris kísérletek következményei, valamint munkájának politikai és erkölcsi kérdései, hiszen annak eredményei tömegpusztításhoz is vezethetnek. A 60-as években a nukleáris fegyverkezési verseny kritikusaként vált, s emiatt eltiltották valamennyi szigorúan titkos katonai kutatástól és megfosztották kiváltságaitól.

1970-ben társaival együtt megalapította a Szovjetunióban az Emberi Jogi Bizottságot, és az emberi jogok, valamint a politikai perek áldozatainak védelme mellett kezdett el kampányolni. 1972-ben házasságot kötött Jelena Bonner emberi jogi aktivistával. A kormány növekvő nyomása ellenére Szaharov nem pusztán a hazájában másként gondolkodók szabadon bocsátásáért küzdött,

hanem a szovjet rezsim egyik legbátrabb bírálója lett, megtestesítve az alapvető jogok lábbal tiprása elleni keresztes hadjáratot. A Nobel-békedíj Bizottság szavaival élve „az emberiség lelkiismeretének szóvivője volt”, ezért 1975-ben Nobel-békedíjat adományoztak neki. A szovjet hatóságok nem engedélyezték, hogy személyesen átvegye a Nobel-díjat, de ellenállását sem elnyomással, sem száműzéssel nem tudták megtörni.

Miután nyilvánosan tiltakozott az 1979-es afganisztáni szovjet katonai beavatkozás ellen, 1980-ban száműzték a Gorkij nevű zárt városba. A száműzetésben Szaharov a rendőrség szigorú felügyelete alatt élt. Szaharov élethosszig tartó emberi jogi elkötelezettségének elismeréseként az Európai Parlament 1988-ban díjat nevezett el róla. A kezdeményezést irányító Jean-Francois Deniau szavaival: „Szaharov olyan európai polgár volt, aki megtestesítette a gondolat- és szólásszabadság eszméjét, és meggyőződése és lelkiismerete miatt úgy döntött, hogy lemond a rendelkezésére álló valamennyi anyagi előnyről és egyéb kitüntetésekről”.

A Szaharov-Díj

A „Szaharov-díj a gondolatszabadságért” az Európai Unió által az emberi jogok védelmében tett erőfeszítésekért adható legmagasabb szintű elismerés, melyet első alkalommal 1988-ban ítéltek oda Nelson Mandelának és Anatolij Marcsenkónak. A díjjal olyan személyeket, csoportokat és szervezeteket ismernek el, akik vagy amelyek kiemelkedő módon járultak hozzá a gondolatszabadság védelméhez. A díjon és az ahhoz kapcsolódó hálózaton keresztül az Európai Unió támogatást nyújt a díjazottaknak, megerősíti őket a választott ügyükért folytatott küzdelemben.

A díjat eddig másként gondolkodóknak, politikai vezetőknek, újságíróknak, jogászoknak, a civil társadalom aktivistáinak, íróknak, anyáknak és feleségeknek, kisebbségi vezetőknek, egy terrorellenes csoportnak, békeaktivistáknak, a kínzás betiltásáért küzdő aktivistának, egy karikaturistának, hosszú ideje bebörtönzött lelkiismereti foglyoknak, egy filmrendezőnek, az ENSZ-nek mint szervezetnek, valamint egy oktatáshoz való jogért küzdő gyermeknek ítelték oda. A díj elsősorban a véleménynyilvánítás szabadságát,

a kisebbségek jogait, a nemzetközi jog tiszteletben tartását, a demokrácia elmélyítését és a jogállamiság érvényesítését támogatja.

Az Európai Parlament a Szaharov-díjat és a vele járó 50 000 euró összegű pénzadományt minden év végén ünnepélyes plenáris ülésen adja át Strasbourgban. Minden parlamenti képviselőcsoport javasolhat jelölteket, valamint az egyes képviselők is (amennyiben legalább 40 képviselő támogatja az általuk javasolt egyes jelölteket). A jelölteket a Külügyi Bizottság, a Fejlesztési Bizottság és az Emberi Jogi Albizottság együttes ülésén ismertetik, majd a teljes bizottságok képviselői szavazással három jelöltre szűkítik a listát. A díjazottról vagy díjazottakról minden évben a parlamenti képviselőcsoportok elnökeiből álló és a Parlament elnöke által vezetett Elnökök Értekezlete dönt, így a díjazott kiválasztása igazi összeurópai döntés.

A kitüntetettek

- 2017** Venezuelai demokratikus ellenzék
- 2016** Nádía Murád és Lámia Adzsi Bassár
- 2015** Ráif Badavi
- 2014** Denis Mukwege
- 2013** Malála Júszafzaj
- 2012** Naszrín Szotúdeh és Dzsaafar Panáhi
- 2011** arab tavasz (Mohamed Buazízi, Ali Ferzat, Aszmaa Mahfúz, Ahmed asz-Szanúszí és Razán Zajtúna)
- 2010** Guillermo Fariñas
- 2009** Memorial (Oleg Orlov, Szergej Kovaljov és Ljudmila Alekszejeva, a Memorial és az összes többi oroszországi emberi jogi aktivista nevében)
- 2008** Hu Csia
- 2007** Szalih Mahmúd Mohamed Oszman
- 2006** Aljakszandr Milinkevics
- 2005** „Asszonyok fehérben”, Hauwa Ibrahim, Riporterek Határok Nélkül
- 2004** Fehérorosz Újságírószövetség
- 2003** Kofi Annan ENSZ-főtitkár és az Egyesült Nemzetek teljes személyzete
- 2002** Oswaldo José Payá Sardiñas
- 2001** Izzat Gazzawi, Nurit Peled-Elhanan és Dom Zacarias Kamwenho
- 2000** *¡BASTA YA!*
- 1999** Xanana Gusmão
- 1998** Ibrahim Rugova
- 1997** Szalíma Gazáli
- 1996** Vej Csing-seng
- 1995** Leyla Zana
- 1994** Taszlíma Naszrín
- 1993** *Oslobođenje*
- 1992** *Las Madres de Plaza de Mayo*
- 1991** Adem Demaçi
- 1990** Aung Szan Szú Csi
- 1989** Alexander Dubček
- 1988** Nelson Rolihlahla Mandela, Anatolij Marcsenko (posztumusz)

Andrej Szaharov feleségével, Jelena Bonnerrel

© Yury Rost

Borítókép

© EU 2017 – EP/AP Images / Ariana Cubillos

Print:
ISBN 978-92-846-1851-4
doi:10.2861/04233
QA-06-17-130-HU-C

PDF:
ISBN 978-92-846-1874-3
doi:10.2861/000670
QA-06-17-130-HU-N

europarl.europa.eu/sakharov
#SzaharovDij